

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษารับรู้และพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคของประชาชน เทศบาลตำบลสันป่าตอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและเก็บข้อมูลระหว่างเดือน กรกฎาคม ถึง สิงหาคม 2551 ผลการศึกษาแบ่งได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค

ส่วนที่ 3 การรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และอายุ (n = 372)

เพศ	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	ชาย	149	40.1
	หญิง	223	59.9
อายุ	15-20 ปี	44	11.8
	21-30 ปี	54	14.5
	31-40 ปี	38	10.2
	41-50 ปี	108	29.0
	51-60 ปี	91	24.5
	มากกว่า 60 ปี	37	10.0
	อายุเฉลี่ย 43 ปี อายุต่ำสุด 15 ปี และอายุสูงสุด 67 ปี		

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด จำนวน 372 ราย เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลสันป่าตอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ แยกเป็นเพศชาย จำนวน 149 ราย (ร้อยละ 40.1) เพศหญิง 223 ราย (ร้อยละ 59.9) โดยที่กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ อายุ 40 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 63.5 และมีอายุเฉลี่ย 43 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 15 ปี และอายุสูงสุด 67 ปี

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพในชุมชน ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก (n = 372)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพในชุมชน		
บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อสม. ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล	72	19.4
นักเรียน นักศึกษา	46	12.4
ประชาชนทั่วไป	254	68.2
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	9	2.4
ประถมศึกษา	145	39.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	80	21.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	89	23.9
อนุปริญญา/ปวส.	38	10.2
ปริญญาตรี	8	2.2
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.8
อาชีพหลัก		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	39	10.5
นักเรียน/นักศึกษา	45	12.1
เกษตรกรกรรม	7	1.9
รับจ้าง/ลูกจ้าง	175	47.0
รับราชการ	42	11.3
เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	55	14.8
ข้าราชการบำนาญ	9	2.4

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อมูลสถานภาพในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 19.4 นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 12.4 และ ประชาชนทั่วไป ร้อยละ 68.2 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาจบระดับมัธยมปลาย หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 23.9 อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย อาชีพรับจ้าง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย คิดเป็น ร้อยละ 14.8

ส่วนที่ 2 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค (n = 372)

การได้รับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	204	54.8
เคย	168	45.2
แหล่งข้อมูล (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หอกระจายข่าว	113	67.3
ผู้นำชุมชน	65	38.7
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	57	33.9
อสม.	49	29.2
เพื่อนบ้าน	47	28.0
ตำราเอกสาร แผ่นพับ	45	26.8
คนในครอบครัว	32	19.0
โทรทัศน์	29	17.3
การอบรม	17	10.1
หนังสือพิมพ์	12	7.1
วิทยุ	10	6.0
อินเทอร์เน็ต	1	0.6

จากข้อมูลการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค (ตารางที่ 8) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาฟลูออไรด์สูงจาก

น้ำบริโภค จำนวน 168 คน (ร้อยละ 45.2) ซึ่งจะเห็นได้ว่าสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับเกี่ยวกับปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค มี 2 ประเภท คือ สื่อในชุมชน และสื่อนอกชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค จากสื่อในชุมชน แหล่งที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ หอกระจายข่าว ร้อยละ 67.3 รองลงมาคือ ผู้นำชุมชน ร้อยละ 38.7 และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 33.9 ส่วนสื่อนอกชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค มากที่สุด คือ ตำราเอกสาร แผ่นพับ ร้อยละ 26.8 สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 การรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค

จากแบบสอบถาม เรื่อง การรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค จำนวน 8 ข้อ (ตารางที่ ค-1) นำมาคิดการรับรู้ 4 ด้าน ได้ผลดังตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ในแต่ละด้าน (n = 372)

การรับรู้	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ความเสี่ยงจากการได้รับฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค	162	43.5
การรับรู้ความรุนแรงจากการได้รับฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค	139	37.4
การรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค	155	41.7
การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค	213	57.3

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความเสี่ยงจากการได้รับฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค การรับรู้ความรุนแรงจากการได้รับฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค การรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค และการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค คิดเป็นร้อยละ 43.5, 37.4, 41.7 และ 57.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผู้ที่ไม่รู้จักรู้จักฟินตคกระและสถานภาพในชุมชน (n = 372)

สถานภาพในชุมชน	ไม่รู้จักรู้จัก		รู้จัก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บุคลากรสาธารณสุขและผู้นำชุมชน	53	73.6	19	26.4
นักเรียน นักศึกษา	36	78.3	10	21.7
ประชาชนทั่วไป	208	81.9	46	18.1
รวม	297	79.8	75	20.2

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.8 ไม่รู้จักฟินตคกระ (เจ็ยวลาย) และพบเพียงร้อยละ 20.2 ที่รู้จักฟินตคกระ (เจ็ยวลาย) และเมื่อพิจารณาการรู้จักฟินตคกระ (เจ็ยวลาย) จำแนกตามสถานภาพในชุมชน พบว่า บุคลากรสาธารณสุข และผู้นำชุมชน ร้อยละ 26.4 รู้จักฟินตคกระ (เจ็ยวลาย) และรองลงมา คือ เยาวชน ร้อยละ 21.7 และประชาชนทั่วไป ร้อยละ 18.1

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่รู้จักฟินตคกระ จำแนกตามผู้ที่ไม่ทราบและทราบสาเหตุฟินตคกระและสถานภาพในชุมชน (n = 75)

สถานภาพในชุมชน	ไม่ทราบ		ทราบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บุคลากรสาธารณสุขและผู้นำชุมชน	12	63.2	7	36.8
นักเรียน นักศึกษา	7	70.0	3	30.0
ประชาชนทั่วไป	26	56.5	20	43.5
รวม	45	60.0	30	40.0

จากตารางที่ 11 กลุ่มตัวอย่างที่รู้จักฟินตคกระ จำนวน 75 คน พบเพียงร้อยละ 40 ที่ทราบสาเหตุฟินตคกระ (เจ็ยวลาย) และเมื่อจำแนกตามสถานภาพในชุมชน พบว่า ประชาชนทั่วไป ร้อยละ 43.5 ทราบสาเหตุฟินตคกระ (เจ็ยวลาย) และรองลงมา คือ บุคลากรสาธารณสุข และผู้นำชุมชน ร้อยละ 36.8 และนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 30.0

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่รู้จักฟันตกกระ จำแนกตามสมาชิกในครอบครัวที่มีฟันตกกระและสถานภาพในชุมชน (n = 75)

สถานภาพ ในชุมชน	มี		ไม่มี		ไม่แน่ใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บุคลากรสาธารณสุข และผู้นำชุมชน	0	0	16	84.2	3	15.8
นักเรียน นักศึกษา	1	10.0	8	80.0	1	10.0
ประชาชนทั่วไป	5	10.9	40	87.0	1	2.1
รวม	6	8.0	64	85.3	5	6.7

จากตารางที่ 12 จากแบบสอบถามสมาชิกในครอบครัวมีฟันตกกระ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.3 ไม่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นฟันตกกระ (เขี้ยวลาย) และมีเพียงร้อยละ 8.0 ที่สมาชิกในครอบครัวเป็นฟันตกกระ (เขี้ยวลาย) และเมื่อจำแนกตามสถานภาพในชุมชน พบว่า บุคลากรสาธารณสุขและผู้นำชุมชน เขาวชน และประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวไม่มีฟันตกกระ (เขี้ยวลาย) คิดเป็นร้อยละ 84.2, 80.0 และ 87.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่รู้จักฟันตกกระ จำแนกตามผู้ที่เคยเห็นคนในหมู่บ้านเป็นฟันตกกระและสถานภาพในชุมชน (n = 75)

สถานภาพ ในชุมชน	เคย		ไม่เคย		ไม่แน่ใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บุคลากรสาธารณสุข และผู้นำชุมชน	5	26.3	11	57.9	3	15.8
นักเรียน นักศึกษา	2	20.0	7	70.0	1	10.0
ประชาชนทั่วไป	16	34.8	24	52.2	6	13.0
รวม	23	30.7	42	56.0	10	13.3

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยเห็นคนในหมู่บ้านเป็นฟันตกกระ ร้อยละ 30.7 และเมื่อพิจารณาการเคยเห็นฟันตกกระในหมู่บ้านตามสถานภาพในชุมชน พบว่า ทุกกลุ่มไม่เคยเห็นฟันตกกระมากกว่าเคยเห็น โดยที่กลุ่มบุคลากรสาธารณสุขและผู้นำชุมชน เคยเห็นฟันตกกระ

(เจ็วลา) ร้อยละ 26.3 กลุ่มเยาวชน เคยเห็นฟันตกกระ (เจ็วลา) ร้อยละ 20.0 และประชาชนทั่วไป เคยเห็นฟันตกกระ (เจ็วลา) ร้อยละ 34.8

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ทราบและไม่ทราบว่าน้ำประปาหมู่บ้าน มีปริมาณฟลูออไรด์สูง จำแนกตามสถานภาพในชุมชน (n = 372)

สถานภาพในชุมชน	ทราบ		ไม่ทราบ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
บุคลากรสาธารณสุขและผู้นำชุมชน	43	59.7	29	40.3	72
นักเรียน นักศึกษา	7	15.2	39	84.8	46
ประชาชนทั่วไป	110	43.3	144	56.7	254
รวม	160	43.0	212	57.0	372

$\chi^2 = 22.709$ $df = 2$ $p\text{-value} < 0.05$

จากตารางที่ 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.0 ทราบว่าน้ำประปาหมู่บ้านมีปริมาณฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐาน โดยกลุ่มบุคลากรสาธารณสุขและผู้นำชุมชน รับรู้มากที่สุด คือ ร้อยละ 59.7 รองลงมาคือ ประชาชนทั่วไป ร้อยละ 43.3 และน้อยที่สุดคือ นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 15.2 และจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพในชุมชนกับการทราบและไม่ทราบว่าน้ำประปาหมู่บ้านมีปริมาณฟลูออไรด์สูง พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค (n = 372)

ระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (คะแนน = 14.0-20.0)	64	17.2
ระดับปานกลาง (คะแนน = 21.0-27.0)	228	61.3
ระดับสูง (คะแนน = 28.0-35.0)	80	21.5
รวม	372	100

จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง เรื่อง การรับรู้ปัญหาของประชาชนในการได้รับ ฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค จำนวน 22 ข้อ นำมาคิดระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์ สูงจากน้ำบริโภค โดยแบ่งระดับการรับรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง จากผล การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการรับรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 61.3 ระดับสูง ร้อยละ 21.5 และระดับต่ำ ร้อยละ 17.2 ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจาก น้ำบริโภคและสถานภาพในชุมชน (n = 372)

สถานภาพในชุมชน	ระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น	9 (12.5)	45 (62.5)	18 (25.0)	72
นักเรียน นักศึกษา	11 (23.9)	24 (52.2)	11 (23.9)	46
ประชาชนทั่วไป	44 (17.3)	159 (62.6)	51 (20.1)	254
รวม	64 (17.2)	228 (61.3)	80 (21.5)	372

$$\chi^2 = 3.617 \quad df = 4 \quad p\text{-value} > 0.05$$

จากตารางที่ 16 การทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า สถานภาพในชุมชนไม่มี ความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค โดยที่บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น มีระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภคระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมา คือ นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 23.9 และประชาชนทั่วไป ร้อยละ 21.5

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจาก น้ำบริโภคน้ำและ การได้รับข้อมูลข่าวสาร (n = 372)

การได้รับข้อมูล ข่าวสาร	ระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภคน้ำ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ไม่เคย	49 (24.0)	122 (59.8)	33 (16.2)	204
เคย	15 (8.9)	106 (63.1)	47 (28.0)	168
รวม	64 (17.2)	228 (61.3)	80 (21.5)	372
$\chi^2 = 18.323$ $df = 2$ $p\text{-value} < 0.05$				

จากตารางที่ 17 ทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภคน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจาก น้ำบริโภคน้ำและปริมาณฟลูออไรด์จากประปาหมู่บ้าน (n = 372)

ปริมาณฟลูออไรด์ จากประปาหมู่บ้าน	ระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภคน้ำ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ต่ำ (ต่ำกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร)	47 (20.8)	149 (65.9)	30 (13.3)	226
สูง (สูงกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร)	17 (11.6)	79 (54.1)	50 (34.2)	146
รวม	64 (17.2)	228 (61.3)	80 (21.5)	372
$\chi^2 = 24.482$ $df = 2$ $p\text{-value} < 0.05$				

จากตารางที่ 18 ทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปริมาณฟลูออไรด์จากประปาหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภคน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยที่หมู่บ้านที่มีปริมาณฟลูออไรด์สูง (สูงกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร) คือ บ้านสันป่าตอง และบ้านช่างกระดาษ มีระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภคน้ำ

ในระดับสูง ร้อยละ 34.2 ขณะที่หมู่บ้านที่มีปริมาณฟลูออไรด์ต่ำ คือ บ้านต้นผึ้ง บ้านร่องสร้าน บ้านป่าลาน และบ้านสันคะยอม (ต่ำกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร) มีระดับการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภคในระดับสูง ร้อยละ 13.3

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค ระดับสูงจำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ (n = 80)

การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
หอกระจายข่าว	35	43.8
ผู้นำชุมชน	23	28.8
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	22	27.5

จากตารางที่ 19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงจากน้ำบริโภค ระดับสูง โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ เรียง 3 อันดับ ดังนี้ อันดับแรก คือ หอกระจายข่าว รองลงมา คือ ผู้นำชุมชน และ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งทั้ง 3 สื่อ เป็นสื่อในชุมชนทั้งสิ้น

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่น้ำดื่มจากแหล่งต่าง ๆ ก่อนและหลังปี พ.ศ.2545 (n = 372)

แหล่งน้ำดื่ม	ก่อนปีพ.ศ.2545	หลังปีพ.ศ.2545
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
น้ำบ่อ	227 (61.0)	78 (21.0)
น้ำบาดาล	12 (3.2)	7 (1.9)
น้ำฝน	2 (0.5)	0
น้ำบรรจุขวด	190 (51.1)	223 (59.9)
ประปาหมู่บ้าน	108 (29.0)	130 (34.9)
น้ำจากโรงกรองน้ำ ระบบ อาร์โอ	0	93 (25.0)
เทศบาลตำบลสันป่าตอง		

การบริโภคน้ำในอดีต (ก่อนปี พ.ศ.2545) กลุ่มตัวอย่างนิยมดื่มน้ำบ่อ ร้อยละ 61.0 รองลงมา คือ น้ำดื่มบรรจุขวด (เอกชน) ร้อยละ 51.1 และประปาหมู่บ้าน ร้อยละ 29.0 จากผลการวิเคราะห์ฟลูออไรด์จากกลุ่มพัฒนาความร่วมมือทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศ พบว่า ปริมาณฟลูออไรด์ในน้ำประปาหมู่บ้าน เทศบาลตำบลสันป่าตอง มีค่า 0.90-2.23 มิลลิกรัมต่อลิตร ทำให้เทศบาลตำบลสันป่าตอง ตั้งโรงกรองน้ำระบบอาร์โอ เพื่อแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์สูง หลังจากโรงงานน้ำดื่ม ระบบ อาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง ให้บริการแก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันป่าตอง โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย พบว่า ปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่าง ดื่มน้ำจากโรงงานน้ำดื่มระบบอาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง ร้อยละ 25.0 แต่ยังคงดื่มน้ำประปาหมู่บ้าน ร้อยละ 34.9 และดื่มน้ำจากน้ำบรรจุขวด(เอกชน) ร้อยละ 59.9 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ดื่มน้ำบ่อ ก่อนปี พ.ศ.2545 ร้อยละ 61.0 ลดลงเหลือ ร้อยละ 21.0 ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปได้ว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มน้ำบ่อลดลง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเปลี่ยนมาดื่มน้ำจากโรงกรองน้ำระบบอาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้น้ำจากแหล่งต่างๆ ในการประกอบอาหาร
(n = 372)

แหล่งน้ำที่ใช้ประกอบอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
น้ำบ่อ	128	34.4
น้ำบาดาล	11	3.0
น้ำฝน	1	0.3
น้ำบรรจุขวด	142	38.2
ประปาหมู่บ้าน	202	54.3
น้ำจากโรงกรองน้ำ ระบบ อาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง	62	16.7

ตารางที่ 21 แสดงถึงแหล่งน้ำที่ใช้ประกอบอาหาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างยังคงใช้ประปาหมู่บ้าน ในการประกอบอาหารมากที่สุดถึง ร้อยละ 54.3 รองลงมา คือ น้ำบรรจุขวด(เอกชน) ร้อยละ 38.2 และน้ำบ่อ ร้อยละ 34.4 ส่วนน้ำจากโรงงานน้ำดื่ม ระบบ อาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง มีผู้ใช้ประกอบอาหารเพียงร้อยละ 16.7 ซึ่งเหตุผลในการใช้ประปาหมู่บ้านในการประกอบอาหารมากที่สุด อาจจะเนื่องจาก ประปาหมู่บ้านสะดวกต่อการใช้ เพราะมีการต่อท่อครอบคลุมทุกหลังคาเรือน และที่สำคัญกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ยังไม่ทราบว่าน้ำประปาหมู่บ้านมีฟลูออไรด์สูง

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มและไม่ดื่มน้ำจากโรงน้ำดื่มระบบอาร์ โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง จำแนกตามหมู่บ้าน (n = 372)

หมู่บ้าน	ดื่ม	ไม่ดื่ม	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
บ้านสันป่าตอง	21 (22.8)	71 (77.2)	92
บ้านต้นผึ้ง	6 (7.6)	73 (92.4)	79
บ้านร่องสร้อย	27 (36.0)	48 (64.0)	75
บ้านช่างกระดาษ	27 (50.0)	27 (50.0)	54
บ้านป่าลาน	11 (52.4)	10 (47.6)	21
บ้านสันคะยอม	1 (2.0)	50 (98.0)	51
รวม	93 (25.0)	279 (75.0)	372

ตารางที่ 22 แสดงถึงการดื่มน้ำจากโรงน้ำดื่ม ระบบ อาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ดื่มน้ำจากโรงน้ำดื่มระบบ อาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง ร้อยละ 25.0 และเมื่อจำแนกตามหมู่บ้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากบ้านป่าลาน ดื่มน้ำจากโรงน้ำดื่มระบบ อาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง คิดเป็นร้อยละ 52.4 บ้านช่างกระดาษ ร้อยละ 50.0 และบ้านร่องสร้อย ร้อยละ 36.0 ซึ่งทั้ง 3 หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้โรงน้ำดื่มระบบอาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มและไม่ดื่มน้ำจากโรงน้ำดื่ม ระบบอาร์ โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง จำแนกตามปริมาณฟลูออไรด์จากน้ำประปาหมู่บ้าน (n = 372)

ปริมาณฟลูออไรด์ จากประปาหมู่บ้าน	ดื่ม	ไม่ดื่ม	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ต่ำ (ต่ำกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร)	45 (19.9)	181 (80.1)	226
สูง (สูงกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร)	48 (32.9)	98 (67.1)	146
รวม	93 (25.0)	279 (75.0)	372

$\chi^2 = 7.952$ $df = 1$ $p\text{-value} < 0.05$

เมื่อพิจารณาการดื่มน้ำจากโรงน้ำดื่มระบบอาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง ของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 23 พบว่า ปริมาณฟลูออไรด์จากน้ำประปาหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการดื่ม

และไม่ดื่มจากโรงน้ำดื่มระบบอาร์ โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านที่ประปาหมู่บ้านมี ปริมาณฟลูออไรด์สูง (สูงกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร) คือ บ้านสันป่าตอง และบ้านช่างกระดาช ดื่มจากโรงน้ำดื่มระบบอาร์โอ เทศบาลตำบลสันป่าตอง ร้อยละ 32.9 ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ อาศัยในหมู่บ้านที่ประปาหมู่บ้านมีปริมาณฟลูออไรด์ต่ำ (ต่ำกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร) คือ บ้าน ดันผึ้ง บ้านร่องสร้าน บ้านป่าลาน และบ้านสันคะยอม ดื่มจากโรงน้ำดื่มระบบอาร์โอ เทศบาล ตำบลสันป่าตอง เพียงร้อยละ 19.9

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค ($n = 372$)

พฤติกรรมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์ สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค	เคย	ไม่เคย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
- ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรม การประชุมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา ฟลูออไรด์ของหมู่บ้าน	37 (9.9)	335 (90.1)
- ท่านเคยเข้าร่วมตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์ของ หมู่บ้าน	26 (7.0)	346 (93.0)
- ท่านเคยร่วมการค้นหาวิธีการเพื่อแก้ไข หรือป้องกันการได้รับ ฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค	23 (6.2)	349 (93.8)
- ท่านเคยร่วมกันวางแผนนโยบายหรือแผนงานเพื่อแก้ไข ปัญหา ฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค ของหมู่บ้านท่าน	26 (7.0)	346 (93.0)
- ท่านเคยร่วมการประชาสัมพันธ์ เพื่อแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์สูงเกิน มาตรฐานจากน้ำบริโภค ของหมู่บ้านท่าน	38 (10.2)	334 (89.8)
- ท่านจะพาคนในครอบครัวของท่าน ไปพบทันตแพทย์ เมื่อเกิด ฟันตกกระ	308 (82.8)	64 (17.2)

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคน้ำของหมู่บ้าน จำแนกตามสถานภาพชุมชน (n = 372)

สถานภาพชุมชน	เคย	ไม่เคย	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น	8 (11.1)	64 (88.9)	72
นักเรียน นักศึกษา	2 (4.3)	44 (95.7)	46
ประชาชนทั่วไป	28 (11.0)	226 (89.0)	254
รวม	38 (10.2)	334 (89.8)	372

จากตารางที่ 24 และ 25 แสดงข้อมูลพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคของหมู่บ้าน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 10.2 ที่เคยเข้าร่วมการประชุม เพื่อแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคของหมู่บ้าน และเมื่อจำแนกตามสถานภาพในชุมชน พบว่า บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป เคยเข้าร่วมการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคของหมู่บ้าน ร้อยละ 11.1 และ 11.0 ตามลำดับ โดยที่ นักเรียน นักศึกษา เคยเข้าร่วมการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคของหมู่บ้าน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค (n = 372)

ระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (คะแนน = 1.0-8.0)	55	14.8
ระดับปานกลาง (คะแนน = 9.0-16.0)	225	60.5
ระดับดี (คะแนน = 17.0-23.0)	92	24.7
รวม	372	100

จากแบบสอบถาม เรื่อง พฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคน้ำปริมาณ 13 ข้อ (ตารางที่ 24 และ ก-2) นำมาคิดระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค โดยแบ่งระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ปานกลาง และดี พบว่า ร้อยละ 60.5 ของกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค ระดับปานกลาง และร้อยละ 24.7 ของกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมระดับต่ำ ร้อยละ 14.8

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพในชุมชน (n = 372)

สถานภาพในชุมชน	ระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	ดี	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น	9 (12.5)	42 (58.3)	21 (29.2)	72
นักเรียน นักศึกษา	7 (15.2)	34 (73.9)	5 (10.9)	46
ประชาชนทั่วไป	39 (15.4)	149 (58.7)	66 (26.0)	254
รวม	55 (14.8)	225 (60.5)	92 (24.7)	372

จากตารางที่ 27 ระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค จำแนกตามสถานภาพในชุมชน พบว่า บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น มีระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค ในระดับดี ร้อยละ 29.2 รองลงมา คือ ประชาชนทั่วไป ร้อยละ 26.0 และ นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 10.9

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐาน
จากน้ำบริโภคน้ำของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปริมาณฟลูออไรด์จากประปาหมู่บ้าน
(n = 372)

ปริมาณฟลูออไรด์ จากประปาหมู่บ้าน	ระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์ สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	ดี	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ต่ำ (ต่ำกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร)	42 (18.6)	133 (58.8)	51 (22.6)	226
สูง (สูงกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร)	13 (8.9)	92 (63.0)	41 (28.1)	146
รวม	55 (14.8)	225 (60.5)	92 (24.7)	372

$\chi^2 = 6.967$ $df = 2$ $p\text{-value} < 0.05$

จากตารางที่ 28 ทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปริมาณฟลูออไรด์จากประปาหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านที่ประปาหมู่บ้านมีปริมาณฟลูออไรด์สูง (สูงกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร) มีระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคในระดับดี ร้อยละ 28.1 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านที่ประปาหมู่บ้านมีปริมาณฟลูออไรด์ต่ำ (ต่ำกว่า 1.50 มิลลิกรัมต่อลิตร) มีระดับพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคในระดับดี ร้อยละ 22.6

ตารางที่ 29 ระดับพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค
จำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร (n = 372)

การได้รับข้อมูลข่าวสาร	ระดับพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์ สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	ดี	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ไม่เคย	41 (20.1)	122 (59.8)	41 (21.0)	204
เคย	14 (8.3)	103 (61.3)	51 (30.4)	168
รวม	55 (14.8)	225 (60.5)	92 (24.7)	372

$\chi^2 = 12.580$ $df = 2$ $p\text{-value} < 0.05$

จากตารางที่ 29 ทดสอบ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

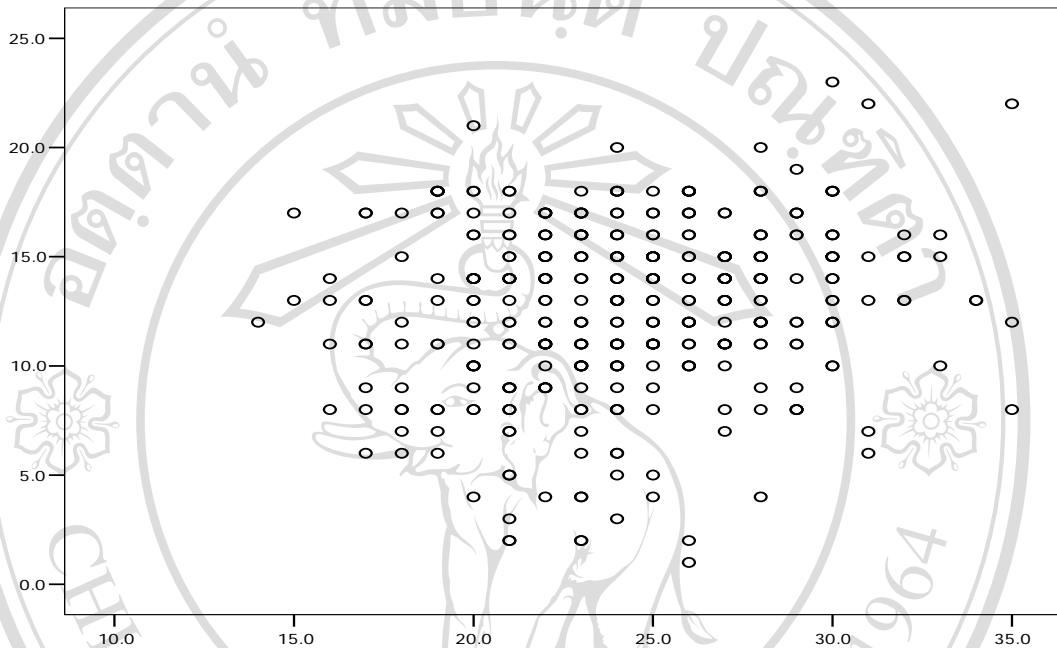
ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคระดับสูง จำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ (n = 92)

การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
หอกระจายข่าว	39	42.4
ผู้นำชุมชน	22	23.9
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	15	16.3

จากตารางที่ 30 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค ระดับดี โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ 3 อันดับแรก คือ หอกระจายข่าว ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งทั้ง 3 สื่อ เป็นสื่อในชุมชนทั้งสิ้น

รูปที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์กับคะแนนพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนนพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค

คะแนนการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค

จากรูปที่ 2 พบว่า คะแนนการรับรู้ปัญหาฟลูออไรด์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคะแนนพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยระดับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน เท่ากับ 0.159 ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับน้อยมาก

จากผลการศึกษา เรื่อง การรับรู้และพฤติกรรมการป้องกันการได้รับฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานจากน้ำบริโภคของประชาชน เทศบาลตำบลสันป่าตอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 ราย อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลสันป่าตอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ แยกเป็นเพศชาย ร้อยละ 40.1 และเพศหญิง ร้อยละ 59.9 ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใกล้เคียงกับข้อมูลประชากรเทศบาลตำบลสันป่าตอง โดยที่กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 63.5 อายุ 40 ปี ขึ้นไป และมีอายุเฉลี่ย 43 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 15 ปี และอายุสูงสุด 67 ปี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย บุคลากรสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 19.4 นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 12.4 และประชาชนทั่วไป ร้อยละ 68.2 ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

